

OVERGANGSPERIODEN ER SEKS AFGØRENDE UGER

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

I tre uger før kælvning til tre uger efter kælvning afgør du, hvor stærk koen bliver gennem hele laktationen.

”Du kan undgå stort set alle de produktions-sygdomme, du ellers kommer til at bøvle med i besætningen, hvis dine køer kommer godt igennem overgangsperioden fra en laktation til den næste.” Det er store ord fra dyrlæge Peter Raundal, SEGES Kvæg, men han holder fast i dem og uddyber.

”Mælkefeber, børbetændelse, ketose, yverbetændelse og hornrelaterede klovlidelser. Det er alt sammen sygdomme, som enten hænger direkte sammen med management af overgangskøer, altså goldkøer og nykælvere, eller hvor de væsentligste risikofaktorer bliver grundlagt i denne periode. At management i perioden før og efter kælvning er afgørende afspejles også i, at dødeligheden for ældre køer er op mod ti gange så høj i de første uger efter kælvning i forhold til senere i laktationen. Tilsvarende er dødeligheden for første- og andenkalvskøer ca. tre gange så høj i denne periode,” gør Peter Raundal opmærksom på.

Ifølge Peter Raundal er overgangskøer særlig skrøbelige, blandt andet fordi deres immunforsvar er hæmmet. Dels mobiliseres en masse antistoffer til råmælken og til at rense fødselskanalen efter kælvning, og dels er leveren meget belastet i denne periode, hvilket også er med til at nedsætte immunforsvaret. Alle sygdomme fra digital dermatitis til yverbetændelse har altså langt friere spil. Dette understreger, at der er et stort behov for øget fokus på hygiejne og smittebeskyttelse i denne periode samt skærpede krav til håndtering, opsyn og opstaldning

af den enkelte ko.

”Forkert håndtering eller for sen indgriben overfor en begyndende sygdom hos overgangskøer er det, der giver allerflest problemer gennem hele laktationen. Og på den anden side er korrekt håndtering det, der giver det bedste grundlag for en stærk og højtydende ko. Det er den vigtigste periode overhovedet i en kos liv.” siger Peter Raundal.

PLADS PLADS PLADS...

Plads er en af væsentligste faktorer for at få koen stærk igennem overgangsperioden. Det er det samstemmende svar, når man spørger såvel dyrlæger som konsulenter, og kvægbrugskonsulent Kristina Krogh Jensen, LandboNord, slår det fast med syvtommersøm.

”Køer under afgang og i opstartsperioden skal have mere plads alle steder end flertallet har i dag: I gangene, i dybstrøelsen, ved foderbordet og i sengebåsene. Jeg kan på sin vis godt forstå, at nogen kommer til at klemme for mange køer sammen på for lidt plads, for rent visuelt ser det ud til, at der er plads nok. Men alle undersøgelser viser, at jo mere plads de får, jo stærkere kommer de igennem overgangsperioden. Mine anbefalinger kunne let lyde på 10 m² pr. ko på dybstrøelse,” siger Kristina Krogh Jensen.

Tilstrækkeligt med plads løser, ifølge Kristina Krogh Jensen, flere udfordringer for koen i overgangsperioden. Først og fremmest handler det om at stress køerne mindst muligt. En stresset ko er en sårbar ko, og alle ved, at særligt de lavest rangerende køer stresses af at blive klemte for tæt sammen med ældre køer. Rigeligt med plads tilgodeser også koens naturlige adfærd med at søge for sig selv, når kælvningen er nært forestående. Når hun forhindres i det, er det endnu et stressmoment.

”En stresset ko hviler og æder for lidt, og så er barren sat i forhold til mælkeproduktionen i den efterfølgende laktation,” siger Kristina Krogh Jensen.

Kristina Krogh Jensen er godt klar over, at man ikke bare lige skaffer mere plads fra den ene dag til den anden. Men hun mener alligevel, at rådet er brugbart, og at der kan findes løsninger i rigtig mange produktionsanlæg.

Hun bakkes op af bygningsrådgiver Rasmus Kjelsmark Nielsen, Byggeri & Teknik I/S i Herning, som også peger på, at køerne mange steder skal have mere plads, end de har i dag.

”Mange steder på bedrifterne er der et ekstra rum – en ældre ladebygning eller lignende, der kan strøes op, så man får nogle flere ædepladser til køerne i overgangsperioden. Det er selvfølgelig ikke de stærke køer, der vil kvittere for det, men jeg er overbevist om, at det vil hæve bundniveauet,” lyder det fra Rasmus Kjelsmark Nielsen, der anbefaler 10 m² plus ædeplads til køer i dybstrøelse.

GENNEMGÅ RUTINERNE

Peter Raundals bud på at få koen bedst muligt gennem overgangsperioden er at have fokus på

de helt basale behov.

"Det lyder utroligt banalt at sige god adgang til hvile, foder og vand, men opstår der konkurrence om adgang til fx foder, er det den i forvejen skrøbelige overgangsko, der taber. Jeg tror, at nogle, helt uforvarende, kommer til at afskære deres goldkøer og nykælvare fra optimal adgang til at få opfyldt de helt basale behov. Det kan være som følge af nogle rutiner, man ikke er opmærksom på eller fysiske forhold, der godt kan ændres. Så jeg vil bestemt opfordre alle til at gennemgå alle ansattes rutiner omkring goldkøer og nykælvare. For er køerne først kommet godt igennem overgangsperioden, er de rigtig godt på vej," siger Peter Raundal.

Læs også:

[Amerikansk indeks for overgangsperiode](#)

[Førstekalvskøer kvitterer godt for et opstartshold](#)

[Hård håndtering af overgangskøer giver dårlige klove](#)

[Artiklen har været bragt i kvægNYT nr. 18 - 2016](#)